



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים
שופטים
מדוע עולם העסקים עובר לסין?...

יצא לאור בתאריך:
ב' אלול תשס"ח

פרשה:

שופטים

כותרת:

מדוע עולם העסקים עובר לסין?...



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים שופטים מדוע עולם העסקים עובר לסיין?...

פרשת שופטים מדוע עולם העסקים עובר לסיין?...

לפני כמעט מאתיים שנה התחוללה ברוסיה גזירה איומה על היהודים; הצאר הוציא מיד לאחר מלחמת העולם השניה קמו רבנים והציעו להכריז חרם לפיו יהיה אסור לכל יהודי לדרוך על אדמת גרמניה.

מאיפה בא להם הרעיון הזה? סביר להניח מפרשת השבוע שלנו. אנו קוראים בפרשתנו על מצות מינוי מלך, ואחד הדברים שהמלך מצווה עליהם הוא "רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תוסיפון בדרך הזה עוד". ומסביר רש"י שארץ מצרים היתה המרכז של יצוא סוסים בתקופה ההיא, וכאשר המלך יחפש הרבה סוסים הוא עשוי לחזור למצרים...

מיד כאשר ישראל יצאו ממצרים בעמדם על יד הים אמר להם משה בשם הקב"ה "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" (שמות י"ד י"ד). וא"כ סביר להניח שכשם שהקב"ה אסר ליהודים לשוב למצרים, מקום בו נשפך דם יהודי במשך 210 שנים, כך מסתבר מאד שגם אנו לא נדרוך בארץ בה נשפך דם יהודי כמים ברציחות איומות ונוראות.

אולם רבנים רבים התנגדו לצעד זה (שו"ת קול מבשר ח"א סימן י"ג) מכמה טעמים. ראשית, הם סברו כי אין לנו כיום כוח לגזור איסור שמחייב את כל עם ישראל, שכן רק בזמן הש"ס היה לחכמי ישראל הכוח לעשות זאת. למשל, מהתורה אסור לאכול בשר בהמה בחלב, אך בשר עוף בחלב זה אינו איסור דאורייתא. באו חכמים וגדרו גדר ואסרו גם בשר עוף בחלב שמה יבואו לידי טעות ויחשבו שזה בשר בהמה בחלב. ואכן גזירה זו מחייבת כל יהודי



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים שופטים מדוע עולם העסקים עובר לסיין?...

מישראל בכל מקום שהוא. אבל לאחר חתימת התלמוד אין לנו עוד את הכוח לגזור תקנות שיחייבו כל יהודי באשר הוא.

אנו נוכחים לראות זאת בימינו בפועל בחיי היום-יום. כל אחד יודע שהאשכנזים אינם אוכלים אורז בפסח והספרדים כן אוכלים, שכן הרבנים האשכנזים אסרו קטניות בפסח, אך הרבנים הספרדים לא חששו לזה. היות שהגזירה הזאת נעשתה שנים רבות לאחר חתימת התלמוד היא אינה מחייבת כל יהודי.

דוגמא נוספת אנו מוצאים אצל רבינו גרשום מאור הגולה; מהתורה לאדם מותר להנשא עם יותר מאשה אחת ולפי ההלכה אפילו ארבע נשים. בא רבינו גרשום (שחי בגרמניה לפני למעלה מאלף שנה) ועשה חרם ששום אדם לא ישא יותר מאשה אחת. האיסור הזה התקבל בקהילות אשכנז ובקהילות נוספות, אבל יהודי תימן שלא קיבלו עליהם את הגזירה של הרב "האשכנזי" יש מהם – ועד עצם היום הזה – שנישאו ליותר מאשה אחת.

ואם-כן בודאי שבדורנו אין לנו את הכוח לאסור איסור על כל עם ישראל בכל תפוצותיו וקהילותיו.

בנוסף לזה, על האיסור לחזור למצרים כתב הרמב"ם (בהלי' מלכים פ"ה ה"ח) שהוא רק כדי להשתקע שם דרך קבע, כלומר להתגורר במצרים – שזה אסור, אולם "מותר לחזור לארץ מצרים לסחורה ולפרקמטיא", כלומר שלצורך עסקים מותר לשוב למצרים. וכאן הרבנים רצו לאסור לחלוטין שלשום יהודי בעולם יהיה אסור לדרוך על אדמת גרמניה, כלומר, רצו להחמיר אפילו יותר מהתורה...



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים שופטים מדוע עולם העסקים עובר לסיין?...

והעולה על כולנה: אם איסור הישיבה במצרים – שזהו איסור שנכתב בשלושה מקומות בתורה שבכתב – ולמרות זאת אנו רואים שלפועל יהודים לא קיימו זאת והתגוררו במצרים – האם אנו יכולים לבוא ולחדש גזירות חדשות?! הרי בודאי שלא יקיימו זאת!

מה באמת קרה עם האיסור לחזור למצרים? המציאות היתה שמסוף ימי בית ראשון (דהיינו למעלה מ-2500 שנה) יהודים התגוררו במצרים והישוב שם רק גדל והתפתח. אנו מוצאים בימי בית שני כהן בשם חוניו שלא נתמנה בתור כהן גדול בבית המקדש שבירושלים ולכן הוא ירד למצרים בראש קבוצה גדולה ובנה באחד מפרברי קהיר בית מקדש שנקרא "מקדש חוניו" על שמו ושם היו מקריבים קורבנות וכו'. והמקדש הזה היה יפה וגדול יותר מהמקדש שבירושלים והוא היה קיים במשך 236 שנה ושם היה המרכז של יהודי מצרים שהיתה קהילה גדולה ועשירה ביותר.

ועד לימינו אלה גרו יהודים במצרים ושלוחים של הרבי הדפיסו תניא בקהיר וערכו הדלקת נר חנוכה ליד הפירמידות הידועות במצרים בהשתתפות היהודים המעטים שעוד נותרו שם. וא"כ נשאלת השאלה, כיצד יתכן הדבר שבמשך 2500 שנה יהודים לא השגחו באיסור זה.

והשאלה הגדולה והמפורסמת ביותר היא על הרמב"ם שחי לפני כ-850 שנה, שהתגורר כידוע במצרים לאחר שברח מספרד וממרוקו והיה רופא של הכליף במצרים והמנהיג היהודי של הקהילה במצרים. וכיצד אפוא הרמב"ם בא להתגורר במקום שאסרה עליו תורה.

ישנן כמה תשובות לתופעה זו:

בכלל בתורה אנו מוצאים שני סוגים של מצוות. יש מצוה שנאמרה לאותו זמן ויש מצוה שנאמרה לדורות. למשל, קרבן פסח: במצרים הקב"ה צוה שיקחו את השה ארבעה ימים לפני החג ויקשרו אותו למיטה ולאחמ"כ בערב פסח לאחר השחיטה יתנו מן הדם על המשקוף ועל שני המזוזות. ציווי זה נאמר רק לגבי פסח מצרים, אבל לדורות הבאים יש



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים שופטים מדוע עולם העסקים עובר לסיין?...

ציווי רק להביא קרבן בערב פסח, ולא ארבעה ימים קודם לכן, ואין צורך לתת דם במשקוף וכו'. הרי לנו שישנם מצוות שנאמרו רק לצורך שעה, ולעומתם מצוות שהן לדורות.

אומר רבינו בחיי (שופטים י"ז ט"ז) שהמצוה הזאת היתה מצוה לשעה, דהיינו שהדור ההוא שיצא ממצרים אסור לו לחזור לשם, הם לא יוסיפו לראותם עד עולם. אבל אין זו מצוה לדורות, אין הכוונה שליהודי אסור להכנס למצרים מעתה ועד עולם.

ישנו הסבר נוסף: בסוף תקופת בית ראשון היה מלך בשם סנחריב מלך אשור שכבש חלקים גדולים מהעולם. היתה לו שיטה להגלות כל עם ממקומו כדי שאף אחד לא יוכל לטעון שהאדמה הזאת שייכת לי כבר עשרים דורות. לפיכך הוא העביר עמים ממקום למקום כדי שלא יוכלו לטעון על בעלות. וכמו שכותב הרמב"ם (בהל' איסור"ב פרק י"ב הלכה כ"ה) "ואלו המצרים שבארץ מצרים אתה אנשים אחרים הם". והיות שסיבת האיסור לשוב מצרימה היא משום האנשים המושחתים שאסור לגור בשכנותם, אבל כעת אלו שמתגוררים במצרים הם סתם ערבים ולא אותם שגרו במצרים הקדומה והעתיקה של תקופת התנ"ך, לכן היום מותר להתגורר שם.

אבל הסיבה האמיתית היא, כורח המציאות והנסיבות. כלומר, ברוב שנות ההיסטוריה לא היה לעם היהודי יותר מדי אפשרויות. ברוב המקומות לא הרשו ליהודים לגור, ואפילו במקומות מותרים לא היתה פרנסה. לפיכך כאשר יהודים מצאו מקום שאפשר לחיות בו בשלווה ולהתפרנס שם – הם פנו לשם, כי לא היו הרבה ברירות. הרמב"ם עבר למצרים משום שבפועל התקיימה שם קהילה יהודית גדולה שהחלה להתבולל והוא ראה חובה לעצמו לבוא ולהציל את הקהילה המפוארת הזאת מסכנת התבוללות. רק הרמב"ם בכוח אישיותו ומנהיגותו הצליח להציל אותם.

אולם לכאורה מדוע באמת התורה כופלת וחוזרת על האיסור לחזור למצרים, מה באמת כל כך גרוע בלחזור למצרים? האריז"ל מבאר ביאור מופלא ע"פ קבלה: כפי שידוע המטרה של



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים שופטים מדוע עולם העסקים עובר לסיין?...

עם ישראל בעולם היא "בירור הניצוצות", להעלות את מקומם לקדושה; ע"י שמברכים על המים של המקום, ע"י קיום מצוות במקום, ע"י העיסוק בעבודת ה' במקום הזה – הוא עולה לקדושה ומגלים את הקב"ה במקום הזה, ובכך הם מדברים ומלמדים את תושבי המקום על הקב"ה. אומר האריז"ל שיהודים היו במצרים במשך 210 שנים ובתקופה הזאת הם השלימו את בירור הניצוצות של מצרים. ברגע שהם סיימו את בירור הניצוצות במקום זה – הקב"ה לא עכבן אפילו כהרף עין!

ולכן לאחר שעם ישראל יצא ממצרים אין להם שום סיבה לחזור לשם. וכמו שהרבי אומר במאמר ד"ה רני ושמחי נר ה' דחנוכה תש"ל "אין לו לאדם מישראל לבטל את זמנו וענינו במקום שאין עוד מה לברר" – זהו בזבוז זמן ליהודי ללכת למצרים. וזה מסביר את כל ענין הגלות בצורה חיובית, הוגלינו מארצנו לא רק בגלל חטאים וכו' אלא בעיקר כי נסתיימה עבודת הבירורים בארץ ישראל ויש צורך ללכת ולברר את כל העולם כולו, להכין אותו לקראת ביאת המשיח. לפיכך עם ישראל הוגלה מארץ לארץ וממדינה למדינה, שכן ברגע שכבר השלימו את הבירורים במדינה מסוימת, הקב"ה דאג שנעבור למדינה אחרת. פעמים זה נעשה ברצוננו החופשי שאנשים עברו למקום חדש כי שם היתה פרנסה ורווחה וכו', וכאשר זה לא נעשה מרצוננו – אז הגויים הכריחו אותנו וגרשו אותנו מארצם כדי שנמשיך לעסוק בעבודת הברורים במקום חדש...

כעת כל עולם העסקים עובר לסיין... שם יש ניצוצות רבים שעדיין לא עלו ולא נתבררו, וכאשר נברר אותם – נזכה לביאת המשיח בקרוב ממש.